

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

Factors Affecting the Use of External Quality Assessment Results to Develop Quality of Schools under Bangkok Metropolitan Administration

ณัฐยานัน บุญยทวีพัฒน์¹ ชูชาติ พ่วงสมจิตร² รัตนา ดวงแก้ว³

Nutthaya Boonyathaveepat¹ Choochat Phuangsomjit² Ratana Daungkaew³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท แผนกวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการใช้ผลประเมินภายนอก เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร (2) ศึกษาระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการใช้ผลประเมินภายนอกเพื่อนำมาใช้กับระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ และ (4) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 แห่ง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเที่ยง .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันและการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) ระดับการใช้ผลประเมินภายนอกในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (3) ความสัมพันธ์ของระดับการใช้ผลประเมินภายนอกกับระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ (4) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาพบว่า กระบวนการประเมิน (X_1) ลักษณะของผู้เกี่ยวข้อง (X_5) ลักษณะของผู้ประเมิน (X_3) และผลการประเมิน (X_2) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ (Z) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ได้ร้อยละ 55.80 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงเป็นสมการสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ว่า

$$Z = .383(X_1) + .237(X_5) + .151(X_3) + .126(X_2)$$

คำสำคัญ: การประเมินคุณภาพภายนอก ปัจจัยที่ส่งผล การนำผลประเมินไปใช้ การพัฒนาคุณภาพ

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the level of using external quality assessment results to develop quality of schools under Bangkok Metropolitan Administration; (2) to study the level of factors related to the application of external quality assessment results; (3) to study the relationship between the level of using external quality assessment and the level of factors related to the application of external quality assessment results to develop quality of the schools; and (4) to analyze the factors influencing the application of external quality assessment results to develop quality of the schools. The research sample consisted of 205 schools. The employed research instrument was a questionnaire with reliability coefficient of .97. Statistics employed for data analysis were mean, standard deviation, Pearson correlation, and multiple regression analysis. Research findings were that (1) both the overall and specific uses of external quality assessment results were rated at the high level; (2) both the overall and specific factors related to the application of external quality assessment results were rated at the high level; (3) the correlation between the level of using external quality assessment results and the level of factors related to the application of external quality assessment results was positively high and significant at the .01 level; and (4) regarding analysis results of the factors influencing the application of external quality assessment results to develop quality of the schools, it was found that the process of evaluation (X_1), the characteristics of concerned personnel (X_5), the characteristics of the evaluator (X_3), and the evaluation results (X_2) were factors influencing the success of the application of external quality assessment results (Z).; they could be combined to explain the variance of using external quality assessment results to develop quality of the schools by 55.80 percent which was significant at the .05 level; the multiple regression equation in the form of standard score was as follows:

$$Z = .383 (X_1) + .237 (X_5) + .151 (X_3) + .126 (X_2)$$

Keywords: External quality assessment, Factors affecting, Using quality assessment result, Quality development.

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทย ก้าวเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยรัฐบาลกำลังดำเนินการปฏิรูปประเทศครอบคลุมทุกมิติทั้งปวง การค้าการลงทุนต่างประเทศ เพื่อสร้างความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งการยกระดับภาคเกษตร การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม เมื่อรัฐบาลต้องการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการภาครัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฐานกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในยุคไทยแลนด์ 4.0 คือเด็กและเยาวชนไทย แต่ทว่าคุณภาพด้านการศึกษาของไทยยังคงเผชิญกับวิกฤต ซึ่งถือเป็นปัญหาหลักที่ประเทศไทยต้องเร่งแก้ไข และแม้จะมีการปฏิรูปการจัดการศึกษามาแล้วหลายครั้ง แต่ปัญหาการศึกษาสำคัญหลักๆ ยังคงมีอยู่ ทำให้การศึกษาของ

ประเทศไทยล้าหลังประเทศต่างๆ อยู่มาก โดยผลการประเมินคุณภาพด้านการศึกษาจากหลายสถาบันทำการประเมินไปในทิศทางเดียวกัน อาทิ เวิลด์อีโคโนมิคฟอรัม (WEF) ไอเอ็มดี (IMD) PISA 2012 ซึ่งพบว่าคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยถูกทิ้งห่างประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศสิงคโปร์และประเทศเวียดนาม ถึง 33 อันดับ (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2556) ดังที่กล่าวมา แม้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ จะกำหนดให้มีการประกันคุณภาพ โดยมีความเชื่อว่าจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้

จากความเชื่อที่ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาจะสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ โดยผลที่ได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจะเป็นสารสนเทศที่มีความสำคัญต่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนางานด้านต่างๆ ของโรงเรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการประเมินตนเองทุกปี โดยดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานตามปกติ และต้องเปิดเผยผลการดำเนินงานของตนเองต่อสาธารณชนและพร้อมถูกตรวจสอบจากคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายนอกในทุก 5 ปี โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ดังนั้น ปัญหาคุณภาพของการจัดการศึกษา จึงเป็นหัวใจสำคัญของการแก้ไขปัญหาทั้งหมดของประเทศที่ต้องเร่งแก้ไขด้วยการยกระดับคุณภาพการศึกษาขึ้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ การประเมินคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งการประเมินผลที่ดีสามารถสะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่เที่ยงตรง ถูกต้อง บ่งบอกถึงระดับความสำเร็จ ความมั่นใจ ความพึงพอใจของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในชุมชนและสาธารณชนทั่วไป

สมศ.ได้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาเป็นเวลามากกว่า 15 ปี และได้ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาไปแล้ว 3 รอบ แต่ผลการประเมินคุณภาพภายนอก กลับไม่สะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศ โดยจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. รอบ 3 (พ.ศ.2554-2558) ได้ทำการประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 32,844 แห่ง จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 3 มีประเด็นน่าสนใจที่พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัดได้รับการรับรองมาตรฐานมากกว่าไม่รับรองมาตรฐาน โดยมีสถานศึกษาที่ไม่ได้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คือสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 437 แห่ง รับรองมาตรฐาน จำนวน 392 แห่ง ไม่รับรองมาตรฐาน จำนวน 45 แห่ง เมื่อพิจารณาจากผลการรับรองมาตรฐานพบว่าสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้รับการรับรองสูงถึง 89.70% และในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ต้องมีการนำผลการประเมิน ซึ่งสามารถแสดงข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุง แก้ไขหรือพัฒนาการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามสาเหตุที่สถานศึกษาไม่เกิดการพัฒนา เพราะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้นั้น ไม่ถูกนำขึ้นมาใช้จริงและไม่ทำให้เกิดการใช้อย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของระดับการใช้ผลประเมินภายนอกเพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา

และเพื่อให้ทราบว่าปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลต่อการนำผลประโยชน์คุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร อันจะก่อประโยชน์การพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้ผลประโยชน์ภายนอกเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการใช้ผลประโยชน์ภายนอกเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำผลประโยชน์คุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

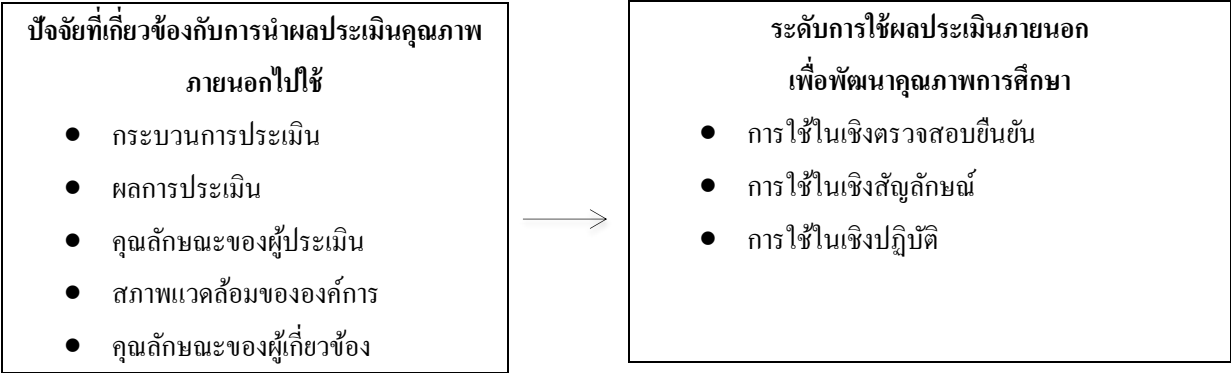
กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา 2 กลุ่ม ได้แก่ 1)ระดับการใช้ผลประโยชน์ภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้กรอบแนวคิดในการวัดระดับของการใช้ผลประโยชน์ภายนอก และ 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลประโยชน์คุณภาพภายนอกไปใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ระดับการใช้ผลประโยชน์ภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้กรอบแนวคิดในการวัดระดับของการใช้ผลประโยชน์ภายนอก ตามกรอบของศิริชัย กาญจนวาสี (2554, น. 151) โดยรูปแบบการใช้ผลประโยชน์เพื่อพัฒนาใน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน (Legitimate use) 2) การใช้ในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic use) และ 3) การใช้ในเชิงปฏิบัติ (Instrumental use)
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลประโยชน์คุณภาพภายนอกไปใช้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยพบปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หรือไม่ใช้ผลประโยชน์ จากเอกสารงานวิจัยของแคลทียา ศรีแปลก (2544) เก่งกนก เอื้อวงศ์ (2545) นันทิยา บุญสวัสดิ์ (2545) วราภรณ์ บุญเจียม (2546) นพวรรณ อินทร์แก้ว (2546) ยินดี ทองคำ (2547) ศิริประภา ษรจันทร์ศรี (2549) มงคล ชมดีวัง (2549) รณชัย บุญลือ (2550) ศิริชัย กาญจนวาสี (2554) จึงได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลประโยชน์คุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ

1) กระบวนการประเมิน 2) ผลการประเมิน 3) คุณลักษณะของผู้ประเมิน 4) สภาพแวดล้อมขององค์กร และ 5) คุณลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งสรุปแสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

- 1.ระดับการใช้ผลประเมินภายนอก เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2.ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้อย่างน้อย 1 ปัจจัย มีอิทธิพลต่อการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1.กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, อ้างใน จักรกฤษณ์ สารกาญจน์, 2542) ผู้ให้ข้อมูลคือผู้อำนวยการโรงเรียน 205 คน และครูผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 205 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 410 คน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี หลักการและวรรณกรรมต่างๆ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามแบบเกี่ยวกับระดับการใช้ผลประเมินภายนอกเพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีค่าดัชนีความ

สอดคล้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of items Objective Congruence: IOC) ในทุกข้อคือ 0.6 ขึ้นไป และมีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 เท่ากับ 0.955 และ 0.967

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การคำนวณหาค่าแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยการหาสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1.การใช้ผลประเมินภายนอก เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยของรายด้านคือ ด้านการใช้ในเชิงสัญลักษณ์ การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน และการใช้ในเชิงปฏิบัติ

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยของรายด้านคือด้านลักษณะของผู้ประเมิน กระบวนการประเมิน คุณลักษณะของผู้เกี่ยวข้อง ผลการประเมินและสภาพแวดล้อมขององค์กร

3. ความสัมพันธ์ของระดับการใช้ผลประเมินภายนอกเพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษากับระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก ($r=.727$) ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับมากที่ระดับนัยสำคัญ .01 ทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) กระบวนการประเมิน($r=.693$) 2) ผลการประเมิน ($r=.631$) 3) สภาพแวดล้อมขององค์กร($r=.570$) 4) คุณลักษณะของผู้ประเมิน ($r=.559$) และ 5) คุณลักษณะของผู้เกี่ยวข้อง ($r=.535$)

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มี 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ กระบวนการประเมิน (X_1) คุณลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้อง (X_5) คุณลักษณะของผู้ประเมิน (X_3) และผลการประเมิน (X_2) โดยทั้ง 4 ปัจจัยสามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการนำผลการประเมินไปใช้ในสถานศึกษาได้ร้อยละ 55.8 ($R^2=.558$) เขียนสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\text{คะแนนดิบ } Y=1.152+.324(X_1)+.196(X_5)+.111(X_3)+.109(X_2)$$

$$\text{มาตรฐาน } Z=.383(X_1)+.237(X_5)+.151(X_3)+.126(X_2)$$

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. การใช้ผลประเมินภายนอก เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้ผลประเมินภายนอก เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน ด้านการใช้ในเชิงสัญลักษณ์ และด้านการใช้ในเชิงปฏิบัติ มีระดับการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้จัดให้มีระบบกลไกในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาทั้ง 438 แห่ง อย่างต่อเนื่องจริงจัง โดยมีหน่วยงานนิเทศที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาระบบการนิเทศ ตรวจสอบ และสร้างกลไกการดำเนินการที่ส่งเสริมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา (2557, น.34) ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิรูปราชการประจำปี 2559 ของสำนักงานการศึกษา (2559, น.5) ที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้กับสถานศึกษาในสังกัด

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก ($r=.727$) ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้านของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการนำผลการประเมินภายนอก เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับมากทุกด้าน คือ 1) กระบวนการประเมิน ($r=.693$) 2) ผลการประเมิน ($r=.631$) 3) สภาพแวดล้อมขององค์กร ($r=.570$) 4) คุณลักษณะของผู้ประเมิน ($r=.559$) และ 5) คุณลักษณะของผู้เกี่ยวข้อง ($r=.535$) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลประเมินภายนอกมาใช้เพิ่มขึ้น ระดับความสำเร็จในการนำผลประเมินภายนอกมาใช้ก็จะเพิ่มขึ้นตาม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานครตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษา และพัฒนาให้เด็กมีคุณภาพครบทุกด้าน จึงได้ให้ความสำคัญกับการนำผลประเมินภายนอกมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชัย บุญลือ และคณะ (2551) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำผลการประเมินภายนอก รอบสองไปปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ปัจจัยระดับบุคคลากร ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร การปรับตัว และการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสองไปปฏิบัติในระดับมาก ($r = 0.618-0.730$) ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถพยากรณ์การนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 55.8 ($R^2=.558$) ได้แก่ กระบวนการประเมิน คุณลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้อง คุณลักษณะของผู้ประเมิน และผลการประเมิน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .383 .237 .151 และ .126 ตามลำดับ

3.1 ปัจจัยด้านกระบวนการประเมิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งในเรื่องขั้นตอนในการประเมินคุณภาพภายนอกที่ตรงประเด็น มีการกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญของการประเมินที่สอดคล้องกับความต้องการใช้สารสนเทศของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ และมีวิธีการประเมินที่มีคุณภาพ วิธีการประเมินเหมาะสม มีการควบคุมคุณภาพของการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำเชื่อถือของการประเมิน ซึ่งจะส่งผลต่อการนำผลประเมินไปใช้นั้น จากผลการศึกษาวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ มงคล ชมดีวัง (2549, น.82-89) ซึ่งได้อธิบายว่ากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาใช้องค์ประกอบ 8 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก โดยสถานศึกษามีโครงสร้างและขั้นตอนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และพบว่าประเด็นการจัดข้อมูลสารสนเทศเป็นปัจจุบันมีความสะดวกในการเรียกใช้ข้อมูลเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานและการตัดสินใจ และมีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการทั้ง 4 งาน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคลและด้านบริหารทั่วไป อีกทั้งมีการจัดทำคำสั่งคณะทำงาน ซึ่งมีความถี่สูงสุด และแคลเลีย ศรีแปลก (2544, น.118) วิเคราะห์ว่าปัจจัยด้านกระบวนการส่งผลต่อการนำผลประเมินภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ภูมิศึกษา โรงเรียนคันทนา โดยยึดหลักของวงจรบริหารคุณภาพ PDCA ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีการนำผลการทำงานมาพัฒนาปรับปรุงตลอดเวลาทั้งกระบวนการ ซึ่งโรงเรียนใช้วงจร PDCA เป็นหลักในการดำเนินงาน เพราะเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ทำให้มีการนำผลการประเมินภายในสถานศึกษาที่ได้มาปรับใช้

3.2 คุณลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากคุณลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องสำคัญของการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งต้นสังกัด ผู้บังคับบัญชา ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อการที่สถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ บุญเยี่ยม (2546, น.153) พบว่า อิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ ได้แก่ ทศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน โดยเห็นว่าสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกให้มากขึ้น และตรงกับการวิเคราะห์ของ แคลเลีย ศรีแปลก (2544, น.123-124) สรุปว่า ผู้บริหารคือปัจจัยที่สำคัญ หากผู้บริหารไม่มีความเป็นผู้นำและไม่มีความจิตวิทยาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นก็จะทำให้การทำงานค่อนข้างลำบาก ประเด็นต่อมาคือครูและบุคลากรในโรงเรียนทุกคนเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง เพราะครูเป็นทั้งผู้ให้ข้อมูล ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และรายงานผล โดยกระบวนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมีครูเป็นผู้เกี่ยวข้องทั้งสิ้น นอกจากนี้ในด้านของผู้เรียนถ้าจะให้ให้นักเรียนปรับปรุงด้านการทำงาน การร่วมกิจกรรมต่างๆ ครูต้องมีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนพัฒนา โดยเฉพาะนักเรียนชั้นเล็กๆ เนื่องจากการพัฒนาทางความคิดของเด็กยังน้อยไป ครูจึงมีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้นักเรียนรู้จักและเห็นคุณค่าของการพัฒนาตนเอง เพื่อส่งผลถึงมาตรฐานที่สูงขึ้นของโรงเรียน ด้านผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ในมาตรฐาน ซึ่งมีส่วนสำคัญมากในการกระตุ้นให้โรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถ้าผู้ปกครอง

ติดตาม และรับรู้ถึงการทำงานของโรงเรียนตลอดเวลา จะส่งผลให้โรงเรียนทำการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาของโรงเรียนอีกด้วย

3.3 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ประเมิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในเรื่องของความน่าเชื่อถือ ซึ่งประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญทางการประเมิน สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินให้สนองตอบความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีใจเป็นธรรม ไม่อคติ และมีทักษะการสื่อสารที่ดี สามารถเจรจา ประสานงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ บุญเยี่ยม (2546, น.154) ที่พบว่าสถานศึกษามีความเห็นว่าคุณประเมินภายนอกบางคน ไม่สามารถตอบข้อซักถามและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาได้เท่าที่ควร อีกทั้งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบอีกว่า สถานศึกษาเห็นว่าคุณประเมินภายนอกมีทักษะการสื่อสารที่ดี จะมีโอกาสให้สถานศึกษาใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกในเชิงปฏิบัติมากขึ้น ดังนั้น สมศ.ควรพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกมีจรรยาบรรณ มีความเชี่ยวชาญในการประเมิน และเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการตอบข้อซักถาม และให้ข้อเสนอแนะในการจัดการและบริหารด้านการศึกษาเป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้ประเมินภายนอกมีคุณภาพ มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลต่อผลประเมินคุณภาพภายนอกมีความถูกต้อง ตรงตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น และศิริประภา ยรจันทร์ศรี (2549, น.94) เห็นตรงกันว่าองค์ประกอบของผู้ประเมินภายนอก ต้องเน้นที่คุณภาพของการประเมิน โดยผู้ประเมินต้องเตรียมความพร้อมสำหรับเครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการประเมิน และมีความหลากหลายเพียงพอ ผู้ประเมินมีลักษณะที่น่าเชื่อถือเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับโรงเรียนที่ถูกประเมินว่าผลการประเมินจะไม่เกิดข้อผิดพลาดอันเกิดจากตัวผู้ประเมินแน่นอน

3.4 ปัจจัยด้านผลการประเมิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร อันเกี่ยวข้องกับข้อค้นพบที่สนองตอบความต้องการในการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งมีความถูกต้องชัดเจนมีคุณภาพถูกต้อง เพียงตรง เป็นธรรม ทันเวลา สอดคล้องกับวราภรณ์ บุญเยี่ยม (2546, น.144-145) ซึ่งเห็นว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการประเมินคุณภาพภายนอกเหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 72.37 และร้อยละ 27.63 เห็นว่าการประเมินภายนอกยังไม่เหมาะสม เมื่อพิจารณาในกลุ่มของสถานศึกษาที่เห็นว่าการประเมินคุณภาพภายนอกเหมาะสมดีแล้ว พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการประเมินภายนอกมีความถูกต้องตรงตามสภาพจริงร้อยละ 49.09 รองลงมาเห็นว่าเป็นผลการประเมินที่ชี้ประเด็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงร้อยละ 27.27 และเมื่อพิจารณาในกลุ่มของสถานศึกษาที่เห็นว่าการประเมินภายนอกยังไม่เหมาะสม พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการประเมินภายนอกบางประเด็นไม่ตรงกับสภาพจริงร้อยละ 47.62 รองลงมาเห็นว่าการประเมินภายนอกยังไม่ชัดเจน ร้อยละ 23.81 และสอดคล้องกับผลการประเมินในลักษณะของการรายงานผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ต้องทำต่อเนื่องทุกปี แต่กลับพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคไม่ต่างจากผลการประเมินภายนอกของ ยินดี ทองคำ (2547, น.122) พบว่า การรายงานผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มีปัญหาอุปสรรคที่มีความถี่สูงสุดในเรื่องการรายงานผลต่อชุมชนไม่เป็นลายลักษณ์อักษร รองลงมาคือการรายงานผลล่าช้าไม่ต่อเนื่อง ไม่เป็นไปตามขั้นตอนและผลไม่ตรงกับสภาพจริงขาดข้อมูลที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อการนำผลประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยด้านกระบวนการประเมิน ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ประเมิน และปัจจัยด้านผลการประเมิน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. ปัจจัยด้านกระบวนการประเมิน องค์การที่ทำหน้าที่ในการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (สมศ.) ต้องสร้างความมั่นใจต่อสถานศึกษา ถึงวิธีการขั้นตอนในการประเมินคุณภาพภายนอกที่ตรงประเด็น มีวิธีการประเมินที่มีคุณภาพ เหมาะสม มีการควบคุมการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าเชื่อถือของการประเมิน สามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส

1.2. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บังคับบัญชา ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น ที่มีอิทธิพลต่อสถานศึกษาที่ต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาใช้พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ใน 2 ลักษณะ คือ 1) เชิงความรู้ ความเข้าใจ โดยการปรับทัศนคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอกให้มากขึ้น 2) เชิงพฤติกรรม ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยเฉพาะหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหาร ที่มีอำนาจในการสั่งการ ต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีการกำกับ ติดตามสม่ำเสมอ

1.3. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ประเมิน องค์การที่ทำหน้าที่ในการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (สมศ.) ต้องพัฒนาศักยภาพของผู้ประเมินภายนอกให้มีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการประเมิน สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินให้สนองตอบความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ความเป็นธรรม ไม่อคติ และมีทักษะการสื่อสารที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่เหมาะสม

1.4. ปัจจัยด้านผลการประเมิน ขอเสนอเป็น 2 ส่วน คือ 1) องค์การที่ทำหน้าที่ในการประเมิน และผู้ประเมินภายนอก ต้องมีความรู้ศาสตร์ทางการประเมินอย่างทอ่งแท้ และมีปัจจัยทั้ง 4 ข้อก่อนหน้านี้ เพื่อการรายงานผลการประเมินออกมาด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงกับสภาพจริงมากที่สุด อีกทั้ง ข้อมูลผลการประเมินต้องง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ 2) สถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องให้ข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านกระบวนการประเมิน เป็นปัจจัยที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยที่เน้นเกี่ยวกับด้านกระบวนการประเมินให้ลึกมากขึ้น

2.2. การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยความ

คิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านอื่นๆ ในสถานศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบความคิดเห็นในภาพรวมที่กว้างขึ้น

2.3. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งหากได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาในอาเซียนที่มีบริบทใกล้เคียงกับประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบระดับการแข่งขันการพัฒนาคุณภาพกำลังคนของประเทศ ดังนั้นควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา กรณีสถานศึกษาในประเทศอาเซียนที่ประสบความสำเร็จในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2545). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- แคลเลีย ศรีแปลก. (2544). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนคันนายาว กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นพวรรณ อินทร์แก้ว. (2546). การประเมินการประกันคุณภาพในมาตรฐานด้านกระบวนการของโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นันทิยา บุญสวัสดิ์. (2545). การพัฒนาแนวทางการเก็บข้อมูลโรงเรียนสำหรับผู้ประเมินภายนอก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มงคล ชมดีวัง. (2549). กระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ยินดี ทองคำ. (2547). การประเมินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา อำเภอสวี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุพร เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- รณชัย บุญถือ และคณะ.(2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองไปปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ 6 (1,2), 126-145.

- วรารักษ์ บุญเจียม. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). ทฤษฎีการประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 8) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริประภา ырจันทรศรี. (2549). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้และดำเนินงานด้านระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2556). เสนอสาธารณะเรื่องข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างความรับผิดชอบ. เอกสารบรรยายสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 20 มีนาคม 2556.
- สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2556). การประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (SMART School) ประจำปี 2556 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพฯ.
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2557). รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2557. โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2559). แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ.2559. สำนักการศึกษา โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2559). (ร่าง) แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2563) เอกสารกลุ่มงานนโยบายและแผนการศึกษา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ.2542. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- Elifson, K.W.(1998). *Fundament of social statistics*. McGraw-hill: boston.
- James Bellanca. and Ron Brandt. (2554). *21 st CENTURY Skills Rethinking How Students Learn*. (ทักษะแห่งอนาคตใหม่การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21). กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).